

Félszemű hentestől a pocskék szomszédig

Rekordszámban vetített magyar filmekben és több mint kétszáz programban bővelkedett az idei TIFF

Május 25. és június 3. között tartották idén Románia legnagyobb és legszínvonalasabb filmes rendezvényét, a Transilvania Nemzetközi Filmfesztivált Kolozsváron. A TIFF idén is hű maradt a multikulturális bőséghöz: izlandi feketekomédián át szlovák akciófilmig mozis svédasztalt varázsolt az érdeklődők örömére.

A TIFF 17. kiadásán is karamezzálták a mozis hangulatot zenés rendezvényekkel, sztárvendégekkel, kreatív műhelyekkel, illetve bőséges magyar filmválasztékkal. A filmkedvelő legnagyobb szomorúságát ilyenkor mindig az okozza, hogy csak 24 órából áll a nap. A vastag programfüzet kézbe vétele után ugyanis rádöbben: a 230 programból túl sok minden érdekli. Talán ugyanez a bőség a fesztivál gyenge pontja is egyben, hiszen a hatalmas választékból sokszor nem tudjuk megfelelően kiszűrni a legkiválóbb alkotásokat. Sőt, időnként éppen a nagy reklámozott filmek miatt ürrölnék ki lassan a székek a vásznak előtt, mint ahogy idén a Tokyo Vampire Hotel vetítése alatt is történt.

A tizenhét éve zajló rendezvény programfüzete sem segít a választásban: praktikusabb megoldás lenne, ha egy oldalon megkaphatnánk napokra és órákra, helyszínekre leosztva a filmeket tekintve, hogy az okostelefonos alkalmazás két nap alatt magától kitörli a hosszadalmas munkával elkészített, személyes TIFF-es órarendünket. Az egyetemisták is sóhajtoztak, hogy szokás szerint a végzősök vizsgaidőszakát fedi a rendezvény, az egyetemi város több ezer államvizsgázó egyetemi hallgatójának azonban nem kedveznek a szervezők. De minden nehézség ellenére a világ minden tájának filmes izét bemutató vetítések csak pozitív vagy éppen egy filmről vitázó, érdekező hangulatban engednek elválni a fesztivál idei kiadásától.

Magyar filmzuhatag

A fesztivál rendszeres látogatói számára nem újdonság, hogy nemcsak román, de magyar filmek is mindig külön napot kapnak a TIFF-

en. Azonban az elmúlt másfél évtizedben még soha nem vetítettek annyi magyar alkotást, mint az idén. Ehhez többek közt hozzájárult, hogy két kiváló magyar filmrendező, Mészáros Márta és Szabó István is a TIFF életműdíjában részesült, így több régi, illetve új filmjeiket is levetítették az eseményen. A történelmi ihletű filmek kedvelői hajlamosak azt hinni, hogy egy-egy korszakról mára már mindent elmeséltek a történelmi drámák és dokumentumfilmek. Mészáros Márta Aurora Borealis–Északi fény című legutóbbi alkotása azonban bebizonyította: van még ötletbőr, amit a hidegháborús évek kezdeti időszakáról le lehet húzni egy anya-lánya kapcsolat mely perspektívájából kibontva. Miután idős édesanyja kómába esik, Olga sikeres bécsi életéből a csendes, ám annál jóval rejtélyesebb faluba csusszan vissza, ahol egyre több titok derül ki gyermekkoráról és édesanyja fiatalkoráról. A film egyszerre szól a szülői ösztönök lemondásával járó fájdalomról, illetve megtartásával járó örömről, a szülő-gyermek viszony legmeghatározóbb elemeiről, az ígéretek betartásáról, a múlt szennyeinek és sebeinek súlyáról, az 1950-es évekbeli, állati viselkedésformát követő katonák tetteinek nyomorító következményeiről, megbocsátásról, viszonzatlan segítségről, hazatalálásról, megbékélésről. A 82 éves Törőcsik Mari soha nem kopó tehetségével, örök ragyogásával pedig csak még megrázóbb, meghatóbb élményként közvetíti a feszültséget finoman, lassan bontogató filmet, amelynek egyes jele-
neteinek a teremben gyakorlatilag levegőt sem vett a nézősereg. Igaz, ezúttal is akadt olyan figura a nézőtérben, aki a legérzékenyebb pillanatokat rombolta röhögésével. A múltba visszatekintve vetítet-

FOTÓ: NICHU CHERCIU

TIFF-es tömeg a teremben. A kolozsváriak idén is színültig töltötték a filmszínházakat

ték az első, Oscar-díjat kapott magyar nagyjátékfilmet, Szabó István Mephistóját, a kortárs magyar alkotásokból az újrakezdésről szóló Genezist hozták el a szervezők.

Bűnözők és örömlányok

A magyar bűnügyi filmek kedvelői két kiváló filmet is megnézhetnek: a harmincas évek magyar fővárosában játszódó Budapest Noirt, illetve a valós eseményeken alapuló, a két világháború között hirdetté vált Léderer-ügyet feldolgozó a Hentes, a kurva és a félszemű, hangulatilag és képileg is sötét kamaradramát. Bár utóbbi nem követi a tavalyi Filmtettfesztent is bemutatott, ugyancsak valós események ihlette A martfűi rém hatáskeltő izgalmát, de erejét éppen a szándékosan egyszerű forgatókönyvnek, a maréknyi, de kiváló játéku színészek és az első világháború utáni személyes nyomort hűen tükröző helyszínnek, díszletnek, illetve fekete-fehér színezetnek köszönheti. Ismerős történet, hogy az első világégés után a gyilkolástól szétesett pszichikájú katonák nem képesek beilleszkedni a társadalomba, de ez nem egy általánosított, hanem konkrét, személyes történet egy bűnözővé vált exkatonáról, az életétől megcsömörlött örömlányról és a minden felett uralkodni vágyó falusi kiskirályról. A hatásosan csupasz

szövegkönyvű film során a két leggyakrabban ismételt mondat a 75 000 korona, illetve a nőre vonatkozó Ő az enyém!, kiemelve a brutális gyilkosság megindítóan egyszerű okait, a pénzért és szemrevaló asszonyért folytatott harcot. Az emberi kegyetlenség egyszerű borzalmairól, az azt meghatározó lelki és fizikai nyomorról, a győzni akarás adta tragikomikus erőről egyszerre szól a film, amelynek vetítését csak a kőkemény székek és a nem túl jó minőségű hangberendezés tette kényelmetlenné.

A fesztiválon idén is hosszú sorok kígyóztak a mozik előtt, a lépcsőre ülés pedig már hagyományává vált. A polkorrektség határait feszegető filmek kategóriája bizonyára vonzó programkínálat volt sokak számára, az azonban nem kis meglepetésre ad okot, hogy tizenkilenc éves egyetemistáktól ősz hajú idős nyugdíjasokig egy izlandi feketekomédia is percek alatt teljesen megtölti a Sapientia Hunyadi Mátyás dísztermét. A feketekomédia műfajban alkotóknak nincs könnyű dolguk: számos alkotás ugyanis vagy a tragédia, vagy a humor oldalára billen át, a kettő közötti finom egyensúly megőrzése nem egyszerű feladat. A fa alatt című izlandi film készítőinek azonban sikerült az a ritka manőver, amelynek köszönhetően a nézőtér egyemberként borzadt és rázkódott a nevetéstől egyazon pillanatban. Pláne, hogy sokan bólogatva suttogták egymás fülébe: csak az ő rossz szomszédságuk ne torkoljon vérontásba.

Magyar filmes személyeket méltattak

Idén három kiváló magyar filmes személyiség munkáját méltatták életműdíjjal. Mészáros Márta az első nő, aki rendezői diplomát szerzett Magyarországon. Moszkvában szerezte diplomáját az Össz-szövetségi Állami Filmfőiskolán 1956-ban. Pályája kezdetén filmhíradókat és dokumentumfilmeket rendezett, Bukarestben is sokat dolgozott. A nőiség, illetve a

szülő-gyermek viszony filmjeinek központi témája, a nyugati feminista mozgalom is jelentős figyelmet szentelt munkájának. A hetvenes évektől napjainkig több mint húsz nemzetközi és magyar díjjal tüntették ki: a Berlinálén, illetve Cannes-ban is többször vehetett át elismerést. Szabó István ugyanakkor nemcsak a Nemzet Művésze, de atyja az első olyan magyar nagyjátékfilmnek, amely Oscar-díjat kapott. A Mephistóban, mint

A fesztiválon idén is hosszú sorok kígyóztak a mozik előtt, a lépcsőre ülés pedig már ha gýmánná vált.

több másik filmjében is alapmotívum egy erős, önkényuralmi hatalom kialakulása, erőre kerülése, illetve bukása. Mintegy harminc neves elismeréssel díjazták eddig munkáját, köztük BAFTA-díjjal is.

A nálunk mindenki által ismert Széles Annát is életműdíjjal tüntették ki: a 75 éves színművész nő ötvenéves munkáját ismerték el. Amikor először felvételizett a marosvásárhelyi művészeti főiskolára, visszautasították mondván, túl törekeny természetű. Aztán a második, sikeres felvételi után hamar bebizonyította, képes a megerősödére: már másodéves hallgatóként Bukarestben filmezett, majd a kolozsvári magyar színházhoz került. Később Magyarországon folytatta karrierjét a Thália Színház tagjaként. Az ünnepelt színész nő a kolozsvári közönségtalálkozón élete egyik legfontosabb filmjének az Akasztottak erdejét tartja, amelyet diszvetítésen a TIFF-en is újra láthatta a közönség. A fesztivál idei meglepetésvendége a francia diva, Fanny Ardant volt, aki szintén átvehette a szombati zárógálán az életműért járó Transilvania Trófeát.

KÁDÁR HANGA

A TIFF idei nyertes filmjei és művészei

Transilvania-trófea (fődíj): Marcelo Martinessi (Az örökösök / Las herederas)
Legjobb rendező: Hlynur Palmason (Téli fivérek / Winter Brothers)
A zsűri különdíja, megosztva: Asghar Yousefi nejad (The Home), illetve Anna Kruglova (Scythe Hitting Stone)
Legjobb színészi alakítás: Natalia Tena, Oona Chaplin és David Verdager (Horgony és remény / Anchor and Hope)
FIPRESCI-díj: Ruth Mader (Life Guidance)
Közönségdíj: Gustav Möller (The Guilty)
Közönségdíj a Román Nap filmjei közül: Daniel Sandu (Un pas în urma serafimilor)

Legjobb román nagyjátékfilm: Constantin Popescu (Pororoca)
A zsűri különdíja román nagyjátékfilmnek: Adina Pintilie (Nu mă atinge-mă / Touch Me Not)
Legjobb román elsőfilm: Ivana Mladenovic (Soldați. Poveste din Ferentari)
Legjobb román kisjátékfilm: Bogdan Mureșanu (Cadoul de Crăciun)
A zsűri különdíja a legjobb román kisjátékfilmnek: Anghel Damian (Michelangelo), illetve Dorian Boguță (Duminică)
Legjobb horror/fantasy-kisjátékfilm az Árnyak szekcióból: Fran Casanova (Valami van a sötétségben / Something in the Darkness)